

GENER

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Part central de l'hivern que es caracteritza encara pels dies curts, però que a poc a poc es van allargant augmentant les hores de llum solar fins a 9-10 hores. Se solen assolir les temperatures més baixes de l'hivern que provoquen gelades que poden ser importants. Si coincideixen les temperatures baixes amb un ambient sec els danys causats a les plantes poden ser molt greus. És el que s'anomena gelada negra.

Acostuma a ser un mes força sec, amb poques pluges, amb un predomini del temps anticiclònic que provoca l'estancament de boires a les parts fondes de l'interior. Quan les temperatures baixen de 0° C aquestes esdevenen en gebradores provocant efectes negatius en la vegetació si aquesta situació persisteix durant dies.

DITES POPULARS DESTACADES

- Ceba de cap d'any fa de bon averany.
- De Sant Antoni a Sant Sebastià fa el fred més fort de l'any.
- Pels Reis el dia creix i el fred neix.
- Per Santa Agnès, una hora més.
- Si per Sant Antoni està embromat per Sant Joan estarà estrellat.
- Si vols veure la lluna bé, mira-la pel gener.
- De l'aigua de gener, ni una gota se'n fa malbé.
- El vent de gener porta l'oliva a l'oliver.
- Aigua de gener omple bótes i graners.
- Pluja pel gener, blat a la sitja i vi al celler.
- Del gener el pagès no en treu res.
- Glaçada del gener estova la terra bé.

A L'HORT

Plantarem: cebes, enciams, escaroles i bledes, i alls (esperarem fins a finals de febrer en zones de muntanya a partir de 1.000m d'altitud).

Sembrarem directament: julivert, pèsols, faves, espinacs i bledes.

Recol·lectarem: cols, bròquils, bledes, apis, carxofes, escaroles, faves primerenques, raves, pastanagues, espinacs i porros.

AL JARDÍ

És una bona època per plantar rosers sempre que no hi hagi ni fortes glaçades ni pluges abundants.

Som en plena època de floració dels pensaments que s'han sembrar a finals de l'estiu.

És temps de podar hortènsies i rosers i arbres de fulla caduca excepte aquells que floreixen a l'hivern o principis de la primavera com l'arbre de l'amor, la forsítia i el lilà.

AL VIVER

És l'època de fer esqueixos de plantes llenyoses de fulla caduca (estaques sense fulles). [enllaç reproducció de plantes]

En zones de clima més temperat podem començar a preparar els llavorers per sembrar a finals de mes tomàquets, pebrots i albergínies per tenir a punt el planter a finals de gener o principis de març. En zones de clima més fred esperarem al mes de febrer. Es recomana fer aquestes feines a l'hivernacle o en un lloc ben assolellat i càlid.

També podem preparar llavorers per sembrar cols d'estiu, escaroles, porro, camamilla i violers.

ALTRES FEINES

Podem plantar fruiters i arbres de fulla caduca a arrel nua, és a dir, sense terra. Cal escollir del viver on els comprem els exemplars sans i ben formats.

S'han de tallar els xucladors que surten de la base i les branques seques de l'avellaner.

Si tenim algun presseguer cal fer un tractament preventiu de la malaltia fúngica de l'arrufat amb cua de cavall o amb un fungicida de coure si la malaltia ha estat més greu l'any anterior.

Sovint, si ens trobem en un lloc humit, els troncs dels arbres poden presentar molses i líquens que caldrà retirar-los amb un raspall per evitar afectacions.

Si hem sembrat adob verd a la tardor ara és el moment per segar-lo i incorporar-lo a la terra per tenir-la ben fertilitzada de cara a la primavera.

Aprofitarem el mes de gener per airejar la terra al voltant dels fruiters i posar compost nou. Per fer aquesta feina apartarem abans l'encoixinat orgànic de fulles o trinxat de poda.

Hem de començar a controlar la presència de cargols i llimacs entre els conreus i estar alerta els dies de pluja i els dies de nits més humides.

En zones d'hivern més rigorós utilitzarem l'encoixinat de palla que protegeix la terra i evitar així que les gelades afectin les arrels i l'activitat microbiana.

Cal fer un inventari de les eines, revisar el seu estat, arreglar les que estan malmeses o comprar-ne alguna si es creu necessari.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

És l'època de pol·linització de l'avellaner, els dies secs i amb aire la beneficien.

Podem observar com les inflorescències masculines en forma d'ament es van allargant i obrint per anar alliberant el pol·len. Les flors femenines, molt petites, les podrem observar amb una lupa de ma.

A l'hivern els ocells no migradors tenen seriosos problemes per trobar aliment. Podem construir i instal·lar menjadores per alimentar-los i, al mateix temps, poder-los observar des d'un amagatall.

FEBRER

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Mes encara hivernal però amb el dia clarament més llarg. En haver-hi més hores de radiació solar les temperatures es comencen a suavitzar durant el dia, però solen baixar bruscament durant la nit. Les glaçades encara poden ser freqüents.

Tal com passava amb el mes de gener, el febrer acostuma a ser bastant sec, sense precipitacions abundants, i hi continua havent el risc de boires gebradores a l'interior.

DITES POPULARS DESTACADES

- Si la Candelera plora l'hivern és fora, si la Candelera riu l'hivern és viu, tant si plora com si riu, ja ve l'estiu.
- Guarda la llenya al llenyer per a quan vingui el febrer.
- Pel febrer abriga't bé.
- Pel mes de febrer un dia dolent i l'altre també.
- Orenetes pel febrer mal any ve.
- Si vols bon aller, planta'l pel febrer.
- Neu de febrer, aigua en un paner.
- Per Sant Blai cigonyes veuràs, i si no en veus, mal any passaràs.
- A pesar del febrer floreix l'ametller.
- Pel febrer un dia al sol i l'altre al braser.

A L'HORT

Plantarem: cebes, cols, escaroles, bròquils, bledes, maduixeres i alls. També es comencen a plantar les patates a les zones costaneres, ja que el clima ho permet.

Sembrarem directament: raves, pèsols, faves i espinacs.

Recol·lectarem: escaroles, porros, cols i carxofes. També és l'època de collir els calçots que es van plantar a finals de l'estiu.

Les carxofes inicien una segona brotada que permetrà tenir collita els mesos de maig i juny.

AL JARDÍ

Sembrarem directament pèsols d'olor. Haurem de preveure alguna estructura perquè la planta fixi els seus circells i es pugui enfilar.

A final de més ja es poden plantar dàlies a partir de les seves rels tuberoses i podem continuar plantant rosers sempre que no hagin iniciat la brotada.

AL VIVER

Prepararem els llavorers per sembrar tomàquets, pebrots, albergínies, petúnies i boixacs per tenir a punt el planter a principis de març. Es recomana encara fer aquestes feines a l'hivernacle, ja que les temperatures poden ser baixes.

Farem els primers trasplantaments de les hortalisses d'estiu en zones més temperades del litoral.

Podem plantar moniatos enterrant els tubercles i, quan brotin, anirem separant les plantetes sorgides acompanyades per un tros del tubercle que plantarem en testos individuals perquè arrelin bé.

Si tenim plantes arrelades és un bon moment per trasplantar-les. És bona època per preparar esqueixos de lantana, llessamí blau i gessamí.

ALTRES FEINES

Tallarem les canyes amb la lluna vella per utilitzar-les a l'estiu i a la primavera per asprar les mongeteres i les tomateres.

Aquells arbustos o arbres que ja hagin florit els podarem al igual que els que floriran a finals de la primavera i a l'estiu. És important tapar els talls amb una pomada desinfectant especial.

Si hem sembrat adob verd a la tardor ara és el moment per segar-lo i incorporar-lo a la terra per tenir-la ben fertilitzada de cara a la primavera.

És bon moment per plantar oliveres i avellaners i fruiters de fulla caduca (presseguers, pruneres, pereres...).

Hem de procurar recollir totes les fulles que han caigut i trinxar les branques de la poda per posar-ho al compostador. Part del trinxat de poda es pot deixar assecar per utilitzar-lo com a encoixinat.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

La floració de l'ametller. Les flors apareixen just abans de la sortida de les fulles i destaquen pel seu color clar i la seva vistositat configurant un tret característic en el paisatge. Podem estudiar la morfologia de la flor i buscar comparacions amb altres plantes de la mateixa família, les rosàcies.

És època de floració d'algunes plantes del jardí com el lliri superb i la forsítia. Podem prestar atenció a aquelles plantes que, com la forsítia, són de fulla caduca i floreixen abans de treure els nous brots.

MARÇ

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Mes de final de l'hivern i inici de la primavera. És un mes força irregular, encara cuegen algunes glaçades en zones interiors que poden fer força mal, ja que moltes plantes ja es troben en plena activitat. En zones més temperades les temperatures ja assoleixen valors superiors als 20° C i això fa que s'acceleri el creixement vegetatiu de les plantes afavorit també per l'increment de les hores de sol.

Poden aparèixer les primeres pluges primaverals de forma irregular, però que poden ser abundoses en alguns casos.

DITES POPULARS DESTACADES

- Tota vinya estimada, al març treballada.
- Març ventós per al pagès és profitós.
- Març marçot mata la vella i la jove si pot.
- Març marcer és un mentider.
- El sol de març porta refredats.
- Hivern de molta gelada, molta fruita assegurada.
- Oreneta arribada, hivernada acabada.
- Pel març la verdor i per l'abril, la flor.
- El cant dels cucuts, Sant Josep el porta i Sant Pere se l'emporta.
- Si plou per sant Albí, bona vinya i bon vi.

A L'HORT

Mes de molta feina ja que s'inicien a la majoria de comarques els períodes més favorables per a un gran nombre d'hortalisses.

Plantarem: patates als volts de Sant Josep aprofitant la lluna vella, cal posar els grills cara amunt en el moment de plantar-los. És el moment de plantar tomàquets, pebrots i albergínies a l'exterior.

Sembrarem directament: bledes, pastanagues i raves.

Recol·lectarem: faves, pèsols, carxofes, cols, bròquils, enciams i escaroles. És l'època que rebroten les esparregueres boscanes i podem recollir els preuats espàrrecs de marge.

Cal asprar els pèsols i col·locar-hi espantalls per evitar que se'ls mengin els ocells.

AL JARDÍ

Farem sembres directes de violers, malva reial, violetes, petúnies, clavells, clavells de moro, boixacs i caputxines.

Comencen a florir els narcisos, lilàs i lliris d'aigua.

AL VIVER

Podem continuar fent sembres de tomàquets, pebrots i albergínies per trasplantar durant el mes d'abril. Ja podem tenir aquests llavorers a l'exterior, en un lloc assolellat i arrecerat. En zones més fredes encara es recomana fer-ho a l'hivernacle.

ALTRES FEINES

Comencen a atacar els fongs i és l'hora de fer els tractaments corresponents amb cua de cavall sobretot en els rosers, pèsols i bledes.

En els llocs més freds és el moment idoni per podar els arbusts de floració estival.

Cal estar atents a fer una fertilització extra amb algun adob concentrat a les plantes que estan iniciant el període de màxima activitat i necessiten més nutrients (bledes, cols, apis...).

Preparem tractaments reforçants per a les plantes que ja estan en ple període de creixement (amb camamilla, caputxina o pols d'ortiga) [enllaç].

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Cal estudiar els processos de floració de nombroses espècies herbàcies i llenyoses. Destaquen la floració del cirerer i de les pruneres.

Inicien l'època de reproducció les orenetes i les marietes. Hi ha molta activitat de la fauna de l'hort; si volem fer un estudi de la diversitat de fauna del nostre espai ara és un bon moment.

ABRIL

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Primer mes totalment primaveral amb la irregularitat que això comporta pel que fa a condicions meteorològiques. Les temperatures baixes quedaran ja restringides a zones interiors més elevades on encara hi ha risc d'alguna glaçada ocasional.

És l'època de floració per excel·lència encara que en el nostre territori, majoritàriament dominat pel clima mediterrani, hi trobem espècies florides pràcticament tot l'any.

Les temperatures ja permeten la germinació i el creixement de les plantes que necessiten temperatures més elevades (tomàquet, mongeta, carbassó...).

DITES POPULARS DESTACADES

- Si no plou per Sant Jordi, tururut ordi.
- Per Sant Jordi espiga l'ordi.
- Abril plujós i maig ventós fan l'any ric i profitós.
- Si el tres d'abril la puput no ha cantat, o és muda o és enterrada.
- A l'abril cada gota val per mil.
- L'abril, rient, mata de fred a la gent.
- Altes o baixes, per abril són les Pasqües.
- No digues hivern acabat si Sant Jordi no ha passat.
- Si per l'abril sents tronar, ordi i blat no faltarà.
- La flor més gentil, la clavellina d'abril.
- Abril plovent, maig rient.
- Fins que la lluna d'abril no hagi passat, no donis l'hivern per acabat.
- Bon Sant Jordi i Santa Creu, hi haurà vi per tot arreu.
- Abril finit, el cep florit.

A L'HORT

Plantarem: tomàquets, pebrots, albergínies, escaroles, enciams i cebes.

Sembrarem directament: raves i bledes. En els llocs més càlids del litoral podem ja sembrar-hi mongetes, carbassons i cogombres.

Recol·lectarem: pastanagues, porros, bròquils, cols, faves, pèsols, espinacs, raves, alls tendres, cebes tendres, bledes i carxofes.

Les plantes de cogombre s'hauran d'asprar, igual que les dels pèsols, per tal que rebin millor la llum del sol i facin una bona producció.

AL JARDÍ

Plantarem margarides, veròniques, dàlies, gladiols i clavells de moro.

Farem sèmbras directes de violers, malva reial, violetes, petúnies, clavells, clavells de moro, boixacs i caputxines.

Inici de la floració de les hortènsies, cal fer un reforç fertilitzant amb un adob concentrat. Cal també adobar els arbustos que destaquen per la seva floració.

AL VIVER

Continuarem preparant planter de tomàquets, albergínies, pebrots, enciams.

Si tenim hivernacle i comença a fer calor caldrà obrir les finestres per a una major ventilació i evitar la pujada excessiva de les temperatures.

ALTRES FEINES

Apareixen els primers atacs de pugó i cal estar atents. Haurem de fer un tractament preventiu amb extracte de nim o un de curatiu amb sabó potàssic.

Caldrà continuar fent un seguiment dels atacs de fongs i fer els tractaments oportuns.

Els tractaments polvoritzant les plantes amb algun producte fet a partir d'ortiga manté les plantes més sanes i ben nodrides. Podem anar repetint el tractament cada 3 setmanes durant la primavera i principis d'estiu.

Es podaran els arbustos que ja han florit com el lilà.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Bona època per observar la floració dels cereals amb la flor característica de les gramínies.

Si tenim alguna zona humida propera podrem sentir les granotes.

MAIG

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Segon mes de la primavera que es caracteritza per una pujada clara de les temperatures diürnes, però que encara es mantenen fresques o fredes a la nit. Les pluges solen ser freqüents, però no gaire abundoses. Els dies s'allarguen considerablement i tot plegat afavoreix una gran activitat dels vegetals.

DITES POPULARS DESTACADES

- Al maig cada dia un raig.
- Maig calent i plujós fa l'any ric i abundós.
- Maig humit fa el pagès ric.
- Una flor no fa maig, ni una gota un raig.
- Pel maig els caragols a raig.
- Maig ventós i juny calent fan bon vi i bon sarment.
- Trons pel maig, trons a raig.
- Sembra el julivert al maig i tot l'any en tindràs.
- Si sembres bledes al maig, per Nadal encara en tindràs.
- Dies de maig, dies amargs: els pans curts i els dies llargs.
- Quan Isidre és arribat, tot el blat ja és igualat.

A L'HORT

Plantarem: continuem amb les plantacions iniciades a l'abril (tomàquets, pebrots, albergínies, escaroles, enciams i cebes); hi podem afegir porros i apis. Les patates es planten al maig a la zona del Pirineu, és tradició plantar-les al voltant de Sant Isidre (15 de maig).

Sembrarem directament: mongetes, carbassons, cogombre, melons i síndries.

Recol·lectarem: maduixes, enciams, escaroles, faves, pèsols, alls tendres, cebes tendres i carxofes.

Asprarem les mongeteres quan el fil faci 20 cm. És millor lligar les canyes de 4 en 4, per aguantar millor el vent.

AL JARDÍ

Sembrarem a l'aire lliure plantes comestibles o aromàtiques com la borraïna, sajolida de jardí, cibulet i julivert. També és l'època de plantes de flor com el cosmos, els conillets, el clavell de moro, la calèndula i la caputxina.

Comencen la floració el romaní, la sàlvia i la farigola.

En les plantes bulboses que ja han florit, les fulles s'aniran marcint i assecant, aleshores les tallarem i desenterrarem els bulbs. Retirarem els més petits que descartarem i tornarem a plantar els més grossos separats entre ells uns 15 cm. Els deixarem en repòs fins al setembre.

Els lliris d'aigua estan en plena floració. Necessiten ser regats abundantment i, fins i tot, agraeixen la terra negada d'aigua.

Pot anar bé treure durant la primavera les plantes d'interior, buscant un lloc fresc, sense sol directe, però ben il·luminat i sense corrents d'aire. Hi poden estar fins a la tardor.

AL VIVER

Podem continuar fent sèmbras, però ara ja més restringides a plantes de cicle més curt com l'enciam.

ALTRES FEINES

Continuarem amb els tractaments preventius per als fongs. Cal dedicar especial atenció al mildiu de la patata i la tomaquera.

Caldrà controlar les invasions de caragols i llimacs. Ho farem amb trampes de cervesa, amb barreres d'encenalls, amb una malla de plàstic que impedeixi l'accés a les plantes o teules que serveixin de refugi i amagatall.

Cal protegir les primeres fruites com la maduixes per evitar que siguin menjades pels ocells. També hi aplicarem un encoixinat de palla per evitar que es podreixin en contacte amb la terra humida.

Hem d'anar augmentant el reg, ja que comença a fer calor, però controlant periòdicament la humitat de la terra amb el sensor per no malgastar aigua. El reg es farà al matí o al vespre sempre que sigui necessari. Evitarem mullar les fulles per no contribuir a l'expansió dels fongs.

Podarem els arbustos de floració primaveral quan aproximadament la meitat de les seves flors s'hagin marcit.

Cal controlar el naixement de brots xucladors especialment en els rosers, les oliveres i els cítrics.

És important estar al cas dels primers atacs de la mosca blanca, aturant la seva expansió mitjançant el sabó potàssic o capturant-les amb trampes especials o tires adhesives que les atrauen i queden enganxades.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Observarem i estudiarem les floracions de moltes plantes i les seves adaptacions per ser pol·linitzades pels insectes.

Podem fer un seguiment de les poblacions de papallones i el seu cicle reproductiu.

Estudiem els hàbits dels cargols per poder-ne fer un seguiment de la població.

JUNY

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

El mes de juny es caracteritza per tenir els dies més llargs de l'any. Les hores de sol s'allarguen fins ben entrat el vespre arribant al solstici d'estiu el dia 21. Aquest fet juntament amb les temperatures encara suaus fan que sigui un mes molt profitós per totes les plantes, tant les que acaben el seu cicle, com les faves i pèsols, com les que començaran a produir aviat. Les pluges comencen ja a escassejar i caldrà estar més atents al reg.

DITES POPULARS DESTACADES

- Al juny, la falç al puny.
- Per Sant Joan, el blat al camp; per Sant Pere, el blat a l'era .
- El sol de juny estalvia llum.
- Pel juny, la falç al puny.
- Juny assolellat i ben tronat, any de bon vi i molt blat.
- Si plou per Sant Pere plourà un mes al darrere.
- Per Sant Joan s'han de collir els pèsols i els alls.
- Si plou a primers de juny, el bon temps és lluny.
- Civada granada, als vint dies segada.
- Per Sant Pere garbes a l'era.
- Fins al deu de juny no et llevis la roba ni et descordis el puny.
- Pel juny la pluja de lluny en lluny.

A L'HORT

Plantarem: podem continuar plantant-hi plantes de fruit com tomàquets, pebrots, albergínies i carbassons tenint en compte, però, que l'època de producció es retarda fins a finals d'agost i principis de setembre. També és l'època de plantar els brots arrelats dels moniatos que hem preparat al viver.

Sembrarem directament: raves, bledes, mongetes i pastanagues. És bona època per sembrar les mongetes per collir-les seques per guardar, com és el cas de la del ganxet molt preuada a la cuina.

Recol·lectarem: alls, albergínies, api, bledes, cebes, escaroles, espinacs, patates primerenques, enciams, mongetes tendres, cogombres, carbassons, maduixes, pastanagues i tomàquets. S'acaba la collita de faves i pèsols.

Cal asprar i esporgar les tomateres. S'ha de deixar la tija principal i tallar els xucladors de les vores.

També despuntarem les pebroteres i els cogombres per limitar-ne el creixement excessiu i així afavorir-ne la fructificació.

Si tenim julivert el retallarem per afavorir el creixement de noves fulles i retardar el creixement de la inflorescència.

AL JARDÍ

Farem un seguiment dels rebrots xucladors que creixen de la base d'alguns arbres i arbustos i els tallarem amb unes bones tisores de podar.

Haurem de fer una bona regada en profunditat de tots els arbres i arbustos, per tal que així puguin passar l'estiu. Si en tenim algun de plantat de no fa gaire haurà de ser regat un o dos cops al mes durant l'estiu.

Moltes plantes estaran acabant la floració i haurem d'anar retirant les flors seques tallant el peduncle floral des de la base.

Si tenim alguna zona amb plantes d'ombra anirà bé polvoritzar amb aigua les fulles per mantenir un ambient més humit.

AL VIVER

L'estiu serà època de poca activitat al viver. Durant el mes de juny haurem d'anar trasplantant el que ens queda de planter.

Si tenim esqueixos de plantes que encara no estan ben arrelats i cal que encara estiguin uns mesos més als testos abans de trasplantar-los haurem de mantenir-los regats durant l'estiu amb un sistema de reg automàtic i deixar-los en un lloc a l'ombra.

ALTRES FEINES

Buidarem el compostador i passarem pel sedàs el compost que havíem començat a preparar el mes d'octubre.

És convenient anar airejant la capa superficial de la terra amb una eina amb pues o de tall per evitar l'excés d'evaporació.

En dies de molta calor i sequedat es recomana mullar els arbustos amb aigua abundant i a pressió per evitar la proliferació d'àcars perjudicials.

Al voltant de les plantes de l'hort aplicarem un encoixinat de palla per conservar millor la humitat de la terra i evitar que s'escalfi excessivament per la radiació solar.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Si buidem el compostador podrem observar i estudiar els organismes que hi participen. Recollim mostres de la matèria descomposta i en fem un estudi en profunditat: observació de color i textura, estat dels materials orgànics, observació sota una lupa binocular, preparació d'un sistema per aïllar i observació de petits organismes, estudi del cuc de terra, etc.

JULIOL

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Mes calorós per excel·lència en el qual s'assoleixen les temperatures més elevades de l'estiu malgrat que el dia comença ja a escurçar-se. Les condicions ambientals a la major part del territori català són extremes per la combinació de les altes temperatures amb nivells d'humitat molt baixos. És durant aquest mes que es produeix l'anomenada canícula on les condicions adverses comentades s'accentuen. Les pluges són del tot escasses i inexistents a excepció d'alguns ruixats dispersos en zones de muntanya cap al vespre. Les zones més properes al litoral veuen suavitzades les condicions ambientals per l'acció refrescant de les marinades (vents de mar cap a terra) que bufen a partir del migdia.

Per a la majoria de plantes aquest és el mes més desfavorable. La transpiració s'accelera i es veuen obligades a captar més aigua del sòl quan aquesta és més escassa. L'evaporació de l'aigua de la terra és també molt acusada i si no hi ha aportacions en forma de reg les plantes poden morir en poc temps.

DITES POPULARS DESTACADES

- Raïms de Sant Jaume, raïms aigualits; raïms de setembre, te'n llepes els dits.
- Qui no bat pel juliol, no bat quan vol.
- Pel juliol les garbes a l'era i els bous al sol.
- Pel juliol, beure, suar i la fresca buscar.
- A mig juliol sembra el fesol, per Santa Carmeta sembra la mongeta.
- Pel juliol amb poc foc bull el perol.
- Per Santa Magdalena la nou i l'avellana és plena.
- Si vols una bona col planta-la pel juliol.
- Si no regues pel juliol, tot l'any el camp se'n dol.
- Per Sant Jaume i Santa Anna pinta el raïm i la magrana.

A L'HORT

En ser ja un mes plenament de vacances escolars s'haurà de preveure com s'organitza el manteniment de l'hort durant l'estiu. Si el deixem ben arranjat i amb el reg automàtic funcionant i ben programat en tornar podrem obtenir una bona collita. També es pot donar el cas que hi hagi alguna activitat estival a l'escola i que s'assumeixi el manteniment i l'hort continuï actiu.

Plantarem: enciams, carxofes i cols i bròquils que collirem a la tardor.

Sembrarem directament: bledes, espinacs, mongetes, pastanagues, raves i carbassons de producció tardana.

Recol·lectarem: alls, albergínies, api, bledes, cebes, escaroles, patates, enciams, mongetes tendres, cogombres, carbassons, pastanagues, pebrots i tomàquets. Cal continuar esporgant les tomateres i lligar la tija principal a mesura que va creixent.

També despuntarem les pebroteres i els cogombres per limitar-ne el creixement excessiu i així afavorir la fructificació.

AL JARDÍ

Retirarem les flors seques per afavorir noves floracions.

Podem recollir fàcilment llavors per guardar de plantes com el clavell de moro o els boixacs.

Comença la floració de l'espígol.

És l'època de floració de la begònia, la dàlia i el gladiol.

Plantarem els bulbs de floració a la tardor com els lliris blancs (*Lilium*).

AL VIVER

Mantindrem el reg del esqueixos que estan arrelant i controlarem les herbes que surten espontàniament als testos o jardineres.

Podem fer esqueixos en verd de les hortènsies i de totes les plantes de fulla perenne.

ALTRES FEINES

Poda en verd dels rosers: cal rebaixar els brots 10 cm i tallar les flors músties, d'aquesta manera afavorim l'aparició de noves flors. Podem fer també podes lleugeres d'arbres i arbustos si és necessari per mantenir la forma o eliminar brots xucladors. Tallarem alguns brots interiors dels geranis per aclarir-los una mica i així afavorir més floració.

Podem recollir flors d'espígol, posar-les a assecar per fer-ne bosses d'olor per aromatitzar ambients o prevenir que les arnes entrin als armaris.

Podem preparar una pomada amb les flors tendres del boixac.

Cal regar de matinada quan la terra i les plantes s'hagin refredat per evitar les pèrdues per evaporació.

Controlarem els fongs si hi ha alguna pluja esporàdica, un tractament periòdic amb cua de cavall sempre serà beneficiós. També seguirem controlant els atacs de pugó, ja que poden ser freqüents.

Es recullen les nous verdes per fer la ratafia (licor típic català).

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Continua l'activitat màxima dels insectes i dels rèptils. És un bon moment per fer-ne un estudi i buscar informació de les diferents espècies detectades. Posant pots de

vidre enterrats arran de terra podrem capturar alguns animals per observar-los amb deteniment.

AGOST

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Aquest mes de l'estiu es caracteritza encara per les temperatures elevades però que normalment no acostumen a ser tan extremes com les del mes de juliol, ja que el dia s'escurça. En zones d'interior més muntanyoses solen ser bastant freqüents ruixats de tarda que afavoreixen el desenvolupament de les plantes.

DITES POPULARS DESTACADES

- Per la Mare de Déu d'agost, a les set ja és fosc.
- Agua d'agost, safrà, mel i most.
- Migdiada d'agost emborratxa més que el most.
- A l'agost bat el peresós.
- A l'agost, la dalla no té repòs.
- A l'agost bull el mar i bull el most.
- La lluna d'agost clareja quan es fa fosc.
- Quan Sant Llorenç porta capa, la pluja no s'escapa.
- A l'agost el bestiar de llana es mor de gana.
- En fires i festes majors, tant se n'atipen un com dos.
- Per l'agost a sol post, de seguida és fosc.
- El sol d'agost fa oli i fa most.
- Quan no plou per l'agost, pateix el camp i pateix el bosc.

A L'HORT

En ser mes de vacances l'hort escolar acostuma ha estar inactiu a no ser que s'hagin organitzat uns torns de manteniment.

Plantarem: bròquils, cols, carxofes, enciams i les cebes per produir els calçots. Aquest cultiu requerirà que a mesura que els grills de la ceba vagin creixent els

haurem d'anar cobrint amb terra per blanquejar la part inferior del que seran els calçots. També és un bon moment per plantar les carxofes.

Sembrarem directament: pastanagues, raves i espinacs a finals de mes per collir-los durant l'hivern. També sembrarem bledes i faves primerenques.

Recollirem: cebes (cal deixar-les assecar a l'hort mateix) i la majoria dels productes del cicle d'estiu igual que el mes anterior.

Podem treure els rebrots de les carxofes i trasplantar-los per formar noves mates. Les tiges subterrànies de la planta són dures i cal tallar-les amb tisores de podar un cop hem desenterrat els rebrots. Hem d'escollir aquelles tiges amb arrel que presentin 3 o 4 brots incipients. Es recomana fer-ho en quart creixent.

AL JARDÍ

Podem sembrar violers directament a l'exterior estant atents al reg.

Farem una aclarida de les hortènsies. Tallarem els brots que ja hagin florit i els més interns i febles des de la base.

AL VIVER

Prepararem els llavorers per sembrar cols d'hivern, enciams, escaroles.

Caldrà situar els llavorers a l'ombra, però en un lloc ben il·luminat. Pot anar bé instal·lar una malla que faci ombra per protegir els llavorers de la radiació solar intensa.

És una bona època per fer esqueixos tendres de marialluïsa, geranis i sàlvia i semillenyosos de romaní, espígol, farigola i llorer.

ALTRES FEINES

Cal continuar estant atents al reg, ja que les plantes continuen amb altes necessitats hídriques.

Controlarem el creixement d'herbes entre els conreus.

És l'època de recollida de fruites com els préssecs, les peres, les pomes i les prunes.

Retallarem les bardisses per mantenir-les a una alçada adequada.

SETEMBRE

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Aquest darrer mes de l'estiu es caracteritza per la suavització de les temperatures i les pluges fortes repartides irregularment. Les hores de sol es van reduint progressivament i les nits s'allarguen.

DITES POPULARS DESTACADES

- Setembre assaonat, bolet al prat. Setembre de secada, bolet a l'ombrada.
- El setembre s'endu els ponts o eixuga les fonts.
- Al setembre cadascú cull el que sembra.
- Bona gallina serà la que pongui pel veremar.
- Pel mes de setembre es talla el que penja.
- Setembre molt humit, molt vi, però aigualit.
- Estre Sant Miquel i Sant Francesc, pren la verema tal com és.

A L'HORT

Hem de preparar l'hort tan bon punt iniciem el curs per avançar els cultius d'hivern. Si aprofitem el bon temps que encara fa durant els mesos de setembre i octubre els cultius avancen més ràpidament.

Plantarem: bròquils, cols, carxofes, enciams, escaroles, porros i les últimes cebes per produir els calçots. A les zones de muntanya es cullen les patates.

Sembrarem directament: pastanagues, raves, espinacs, bledes, faves i pèsols.

Recol·lectarem: la majoria dels productes del cicle d'estiu igual que el mes anterior. Les tomates de penjar s'han de treure a rams i posar-les en un lloc sec. Les escaroles s'han de regar amb molta freqüència, si no volem que s'espiguin.

AL JARDÍ

Podem començar a plantar ciclàmens en llocs resguardats del sol intens. Si els plantem aviat gaudirem de la floració durant la tardor i principis de l'hivern.

Sembrarem directament violes d'olor, pèsols d'olor, boixacs.

Els rosers continuaran florint si no descuidem el reg i reforcem la nutrició amb un adob concentrat.

AL VIVER

Preparem les sèmres de cebes, enciams i escaroles.

És una bona època per fer esqueixos de rosers i sàlvia.

ALTRES FEINES

A començament de la tardor és el moment de preparar bé la terra perquè es desenvolupin bé els cultius de tot l'any. Després de retirar les plantes a mesura que vagin acabant el seu cicle productiu, airejarem la terra en profunditat amb una forca o un cultivador sense voltejar-la. A continuació farem l'aportació de compost estenent-ne una capa per totes les feixes de cultiu d'1 o 2 cm de gruix (10-20 l de compost per m²). Abans haurem retirat l'encoixinat de palla que reservarem en un lloc sec per a quan es torni a necessitar.

Bona època per plantar arbres amb pa de terra, és a dir, que s'han fet créixer i arrelar en un test.

S'ha de preveure una fertilització amb algun producte concentrat per a aquelles parcel·les on aniran les plantes de tardor i hivern amb alta exigència nutritiva (bledes, cols, porros...) [enllaç].

Als trossos de terra sense plantar, s'hi pot cultivar un adob verd sembrant trèvol de prat, veces o faves de farratge. A la primavera segarem les plantes, les enterrarem i aconseguirem un adob de grans qualitats fertilitzants.

Comença la verema en zones properes al litoral i la recollida d'avellanes i ametlles.

Recol·lecció de fruites com prunes, pomes, figues, nous, castanyes i móres per fer-ne confitura.

Surten els primers bolets de la temporada.

En ser un mes on es poden produir pluges abundants, haurem d'evitar que l'aigua quedi acumulada entremig dels conreus. Si és així cal facilitar la seva evacuació.

Controlarem les herbes que creixen entre els conreus, ara és el moment en què comencen a sortir les pròpies de la tardor i l'hivern.

Hem de retirar les plantes que ja han acabat el seu cicle i les triturarem per posar-les al compostador.

Les fulles i les restes vegetals seques les anirem recollint i emmagatzemant per posar-les gradualment al compostador o per fer-ne un encoixinat per a la zona de jardí. És un bon moment per iniciar el compostatge. Si omplim el compostador durant la tardor el compost estarà llest a final de curs. Si no hem buidat el compostador que vàrem omplir el curs passat ara és el moment de fer-ho, comprovant que ja ha madurat, i recordant que l'hem de passar pel sedàs a mesura que l'anem traient del compostador.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Cal observar l'hort i el jardí després de l'estiu, i fer un estudi de quin és l'estat de les plantes.

OCTUBRE

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Mes irregular pel que fa a temperatures i precipitacions. Les pluges encara poden ser fortes, i es poden recollir molts l/m² en poca estona, però estan mal distribuïdes i hi ha períodes de força sequedat. Les temperatures durant el dia solen ser suaus, arribant a valors de 20 o 25º C, però ja davallant considerablement a la nit. Les hores de sol han anat minvant fent reduir notablement l'activitat vegetal. És en aquest més quan es comencen a notar els primers indicis que som a la tardor: les plantes llenyoses entren ja en una fase de poc creixement i les fulles dels arbres i arbustos de fulla caduca comencen la seva decadència. Les plantes de la temporada d'estiu entren en la seva fase final del desenvolupament i hauran d'anar sent substituïdes.

DITES POPULARS DESTACADES

- Octubre finit, mor la mosca i el mosquit.
- A la tardor ni fred, ni calor.
- Octubre finit, raïm recollit.
- Si vols tenir un bon favar sembra per la Mare de Déu del Pilar.
- Pel Pilar el tord ve i l'oreneta se'n va.
- Quan l'octubre va a la fi tots els ocells d'hivern ja són aquí.
- Quan a l'octubre plou, el rovelló es mou.
- Octubre tronat, hivern nevat.
- Pluja d'octubre, ni una gota perduda.

A L'HORT

Plantarem: cols, escaroles, porros, cebes, bledes, raves, pèsols, julivert (per sembrar-lo caldrà buscar un lloc sec i exposat al sol), faves, espinacs i els últims enciams abans de l'hivern si ens trobem a prop del litoral.

Sembrarem directament: espinacs, faves i pèsols. En zones més temperades també sembrarem raves, pastanagues i julivert en el lloc més assolellat de l'hort.

Recol·lectarem: api, cebes, cols, carxofes, moniatos, raves, pastanagues, bledes, enciams, espinacs, i les últimes mongetes, carbassons, tomàquets i albergínies.

AL JARDÍ

Plantarem vegetals de temporada com els pensaments i les bulboses que floriran a finals de l'hivern: lliris blancs, iris, jonquills, narcisos i tulipes.

Sembrarem directament pèsols d'olor i boixacs.

És l'època més idònia per plantar pins i avets.

AL VIVER

En llocs d'hivern més rigorós prepararem l'hivernacle per tenir-lo a punt quan arribi el fred. Podem fer sembres de cebes, enciams, violers, conillets i roselles.

Si hem fet esqueixos de plantes de fulla perenne durant la primavera o l'estiu podem trasplantar els que han sobreviscut, ja que ja hauran arrelat.

ALTRES FEINES

És bona època per començar el compostatge [enllaç]. Podem començar a omplir el compostador fent una bona provisió de fulles seques, branquillons, restes fresques de fruita i verdura, herba. Si aconseguim omplir-lo bastant de pressa i el clausurem el mes de desembre, cap al mes de juny ja tindrem el compost fet.

Arrencarem o tallarem les plantes d'estiu que han acabat el seu cicle productiu. Si hem deixat madurar del tot els últims fruits ens serviran per recol·lectar les seves llavors, assecar-les i guardar-les per a l'any vinent.

Les fulles i les restes vegetals seques les anirem recollint i emmagatzemant per posar-les gradualment al compostador o per fer-ne un encoixinat per a la zona de jardí.

És l'època de recol·lecció de les fruites típiques de tardor: figues, castanyes, glans, magranes, nous, olives, avellanes i caquis.

S'acaba la verema de les zones més fresques i allunyades del litoral i és temporada de bolets.

Pel que fa a la salut de les plantes s'aconsella fer un tractament fungicida amb cua de cavall en els arbres fruiters de fulla caduca quan aquesta comença a caure.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Les plantes caducifòlies perden la clorofil·la i les fulles esdevenen groguenques o vermelloses com a pas previ a la seva caiguda. Podem estudiar els mecanismes que causen aquest fenomen fisiològic i recollir fulles en diferent estat per comparar-les.

NOVEMBRE

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Aquest mes marca un període de trànsit entre la tardor i l'hivern. És un mes on poden sovintejar les boires i les precipitacions es mantenen en un règim d'irregularitat típic de la tardor. Pel que fa a temperatures, aquestes poden ser força baixes donant la sensació d'haver arribat l'hivern o encara podem tenir dies de més suavitat amb temperatures que podríem qualificar de primaverals. Cada vegada més, el dia és més curt i la nit més llarga, i cada dia que passa, minut a minut, surt més tard i es pon més aviat.

DITES POPULARS DESTACADES

- Per Sant Martí, aixeca la bóta i tasta el vi.
- A Sant Martí, iguals el dia i la nit.
- Per Sant Martí, la pinya cau del pi.
- De Tots Sants a Sant Andreu, vent o pluja o fred o neu.
- Per Sant Andreu pluja, neu o fred molt greu.
- Per Sant Andreu, llarga nit i dia breu.
- Per Tots Sants, capes i mocadors grans.
- De novembre enllà, agafa la manta i no la deixis anar.
- Pel novembre, bones torrades, castanyades i bunyolades.

A L'HORT

Plantarem: alls en lluna minvant.

Sembrarem directament: espinacs, bledes, faves i pèsols. En zones del litoral també sembrarem raves, pastanagues i julivert en el lloc més assolellat de l'hort.

Recol·lectarem: api, cebes, cols, carxofes, moniatos, raves, pastanagues, bledes, enciams i espinacs.

AL JARDÍ

Plantarem jacints, clavellines i margarides. Encara podem plantar bulbs com les tulipes per fer-ne parterres.

Bona època per trasplantar les plantes ben arrelades. Protegirem a l'interior les plantes d'ombra que havíem tret a fora a la primavera.

S'acaba la poda d'arbustos que hagin florit a finals d'estiu o tardor.

AL VIVER

Els primers freds arriben i el viver ha d'estar protegit. En zones de clima més suau n'hi ha prou posant els llavorers tocant a una paret assolellada. Per a llocs més freds caldrà més protecció i tenir un petit hivernacle.

Comencem a fer esqueixos de plantes llenyoses de fulla caduca a mesura que es vagin quedant les branques nues.

Bon moment per reproduir per divisió de mata tant plantes com fulles (*Aspidistra* sp.), cintes, clíviies... i separar tiges amb arrel de llores i avellaners.

Els brots dels estolons de les maduixeres ja hauran arrelat i ja els podem trasplantar.

Amb tot, cal tenir present que amb l'arribada del fred els processos fisiològics de les plantes s'alenteixen i hem de preveure temps més llargs de germinació i creixement.

ALTRES FEINES

Quan arribi el fred intens i en zones on la temperatura s'acosta als 0° C es torna a posar l'encoixinat de palla per evitar que la terra es geli i mantenir la terra activa. És època de fruits de tardor com els aranyons, les cireretes d'arboç i els codonys. Comença la collita de pinyes i taronges, mandarines i clementines i continua la collita d'olives i l'elaboració de l'oli verge.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Es poden fer experimentacions per comparar plantes que creixen dins un hivernacle amb d'altres que ho fan fora.

DESEMBRE

CARACTERÍSTIQUES CLIMÀTIQUES BÀSIQUES

Mes d'entrada a l'hivern amb els dies més curts de l'any, però amb tendència a augmentar els minuts de sol a la tarda a partir de mitjan mes. En ser les nits tan llargues les temperatures baixen considerablement i hi ha risc de glaçades intenses sobretot en zones interiors i fondalades que poden ser greus quan la humitat ambiental és molt baixa i poden arribar a gelar-se l'interior de les plantes. Les pluges escassegen i hi ha normalment un domini del temps estancat i anticiclònic que, sobretot en les zones del litoral, pot portar temperatures bastant suaus.

DITES POPULARS DESTACADES

- Per Santa Llúcia el dia avança un pas de puça, per Nadal un pas de pardal i per Sant Esteve pas de llebre.
- Per Nadal cada ovella al seu corral.
- La nit de Nadal és la més llarga de l'any.
- Quan l'any s'acaba, planta la fava.
- Desembre nevat, bon any per al blat.
- Calor pel desembre i calor pel gener, fred fort pel febrer.
- El sol de desembre i de gener porta gelades pel febrer.
- Si l'any se'n va rient, bon any vinent.
- Nit clara d'hivern, l'endemà dia d'infern.

A L'HORT

L'activitat a l'hort variarà substancialment segons la zona on ens trobem, però sempre tindrem plantes que siguin força resistents al fred. És la pitjor època per plantar, però podem sembrar alguna cosa i obtenir bona collita d'algunes hortalisses.

Plantarem: alls en lluna minvant.

Sembrarem: espinacs, bledes, i faves i pèsols tardans. En zones del litoral també sembrarem raves, pastanagues i julivert en el lloc més assolellat de l'hort.

Recol·lectarem: farem la primera recollida de cols i bròquils que vàrem plantar durant l'estiu. També podem tenir bona producció d'api, cebes, carxofes, escaroles, espinacs i porros. En zones del litoral podrem continuar collint pastanagues i raves en els horts més assolellats.

AL JARDÍ

Inici de la plantació de nous arbres de fulla caduca a arrel nua. Cal tenir present de fer un bon forat de plantació i barrejar amb la terra de la qual hem tret compost. Podem fer els forats dos o tres dies abans perquè així s'airegin.

Plantarem bulboses de floració primaveral com les tulipes, els jacints i els narcisos.

També és bon moment de sembrar en un lloc arrecerat i assolellat clavells de moro, crisantems i malves.

Plantarem, trasplantarem o farem esqueixos de l'hortènsia d'hivern que ens florirà als mesos de gener i febrer. Fa una floració de tons violetes molt vistosa.

AL VIVER

Bona època per fer esqueixos de figuera i de tots els arbres o arbustos de fulla caduca, cal tallar una branca de l'última crescuda, que tingui entre 3 i 4 nusos, i enterrar-la fins a la meitat en una terra ben fertilitzada amb compost.

Haurem de fer una bona previsió perquè de cara al gener l'activitat del viver augmentarà. Podem tenir preparat el substrat de sembra i diversos llavorers. Aquest més ja podríem sembrar llavors de cols d'estiu.

ALTRES FEINES

Mantindrem l'encoixinat de palla en aquelles zones més fredes i amb gelades freqüents.

Bona època per a feines de posada al dia en aspecte d'infraestructura i manteniment de l'hort: adequació de noves zones de plantació, neteja d'herbes no desitjades, adequació dels límits de l'hort...

Moment idoni per escardar i recavar la base dels arbres i arbustos i reposar l'encoixinat de trinxat de poda, fulles seques o escorça de pi.

Cal raspallar els troncs dels arbres que tinguin molses adherides, ja que aquestes poden provocar el podriment del tronc. Això acostuma a passar en zones més humides o per excés de reg.

Es planten els cítrics i arbres i arbustos de fulla perenne.

Inici de la poda d'arbres de fulla caduca, sobretot aquells que no destaquen per una floració vistosa o els de floració primaveral. Es recomana recobrir la superfície dels talls produïts per la poda amb una pasta protectora especial.

PER APRENDRE'N I OBSERVAR

Cal estudiar i observar les plantes que presenten fruits durant aquest mes: boix grèvol, galzeran, marfull, vesc... i les que floreixen com el marfull.